

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 378.147:373.62

А.А. Романюк,
*Хмельницький інститут
соціальних технологій
ВМУРОЛ «Україна»*

Найважливішим завданням сьогодення у розбудові освіти України є запровадження передових педагогічних технологій навчального процесу. Саме тому, XXI століття – століття нових технологій – запровадження нових технологій у навчальній системі є об'єктивним процесом, вектор якого визначається науково-технічним прогресом, інформатизації і технологізації суспільства, а також особливостями різних складових систем освіти. Особливі вимоги до запровадження нових технологій навчального процесу проявляються у диференціації навчання і можливості вибору майбутньої професії, змін форм і методів організаційно-комунікативної діяльності студентів та педагогів, толерантності та виховання молоді.

Технологізація забезпечення навчального процесу являє розробку та запровадження систем засобів та навчально-методичного забезпечення, раціональних методів, організаційних форм занять, педагогічних технологій, забезпечуючи ефективну організацію навчального процесу.

Питанням організації і проведення занять з економічних дисциплін, їх методичного забезпечення присвячені роботи багатьох вчених, таких як: Коваленко В.П., Пелиха В.Г., Почерніної Н.В., Бендери І.М., Грушецького С.М., Фірмана Ю.П., Лут М.Т., Сохничка А.Я., Тарасюка І.Г., Смолярчука М.В., Петровського А.В., Жорник О. та інших. Результати даних наукових праць можуть бути використані лише як орієнтири при формуванні методики викладання економічних дисциплін.

Однак слід зазначити, що багато теоретичних та особливо практичних проблем запровадження нових технологій у методиці викладання економічних дисциплін потребують і сьогодні подальшого дослідження. Залишаються невирішеними питання, які безпосередньо стосуються чіткого обґрунтування ефективного використання інтерактивних технологій при викладанні економічних дисциплін.

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування інтерактивних технологій при викладанні економічних дисциплін.

Для реалізації вказаної мети слід виконати наступні завдання:

- розглянути традиційні методи навчання;
- визначити місце і значення інтерактивних технологій при викладанні економічних дисциплін;

- запропонувати особливі шляхи вдосконалення навчального процесу.

На сучасному етапі розвитку бізнесової цивілізації значно зріс інтерес до економічної теорії, оскільки вона перебуває у стані необхідного оновлення. Проблема забезпечення підготовки студентів, на нашу думку, повинна розглядатися у трьох складових: по-перше, з особливих підходів викладання змісту фундаментальної економічної дисципліни, якою є економічна теорія; по-друге, з особливих підходів до методики викладання економічних дисциплін та їх методичного забезпечення; по-третє, з особливих підходів щодо оцінки знань студентів, їх відношення до навчального процесу.

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розробки стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану практичну діяльність. В практиці викладання економіки найважливішим є не тільки розкрити зміст економічних категорій та концепцій, але знайти ефективні форми знань, домогтись їх засвоєння на рівні мислення та поведінки людини.

Економічна освіта і виховання допомагають людині легше орієнтуватися в економічній діяльності і приймати правильне рішення, виконувати свої економічні функції. Рівень економічного виховання може бути одним із показників соціального прогресу. Історичний характер економічного виховання населення залежить від певного способу виробництва, визначається характером, завданнями і методами економічної діяльності [4].

Економічна освіта – основа формування економічної свідомості, економічного мислення, вихідним моментом якого є творення економічної культури. Вона включає в себе систему масової економічної освіти і спеціальну підготовку кадрів усіх сфер економіки, політики, культури.

Головне завдання економічної освіти – розкриття змісту економічних понять, категорій, законів, розвиток інтересу до економіки і потреби в постійному оновленні знань, формуванні навиків економічного мислення, формуванні економічної свідомості.

Таким чином, економічна освіта і економічне виховання є важливими чинниками формування економічної культури. Саме вони мають стати неодмінним атрибутом будь-якої свідомої діяльності, передумовою успішної роботи практично в усіх сферах життя, невід'ємною складовою культурного розвитку молодшої людини, формування економічного світосприйняття молоді, допомагають їй усвідомити правильність, істинність економічної теорії, зрозуміти економічні погляди, ідеї, співвіднести теорії із реальною поведінкою, готовністю діяти відповідно до засвоєних економічних знань. У сучасних умовах посилюється ціннісно-орієнтаційна вага соціально-економічних знань, зростає значення наявності в молодшої людини економічного мислення. Внаслідок цього зростає потреба суспільства у перебудові діяльності освітніх закладів, у збагаченні матеріальної основи економічної освіти і вдосконаленні методів економічного виховання, спрямованих на формування ринкової економічної культури, нового економічного мислення, розвиток заповзятливості, ініціативності, енергійності, прагнення до успіху, вміння у різноманітних ситуаціях приймати нестандартні рішення.

Традиційні методи навчання, розраховані на відносно стабільну навчальну інформацію, на сучасному етапі є малоефективними. Обсяг інформації з економічних дисциплін настільки швидко змінюється як за кількістю, так і за насиченістю, що узагальнити його на лекціях і повністю засвоїти таким чином неможливо.

Великого значення в цих умовах набуває самопідготовка, глибоке осмислення теоретичних і практичних основ майбутньої професії. Цьому повною мірою відповідають методи активного навчання. Деякі вчені називають їх активними методами навчання, ми ж дотримуємось іншого визначення методи активного навчання.

Такі методи навчання зумовлюють усвідомлену зацікавлену розумову діяльність студентів, активне сприйняття теоретичного матеріалу в навчальному процесі, розвиток умінь та навичок самостійного вироблення рішень із проблемних питань.

Сучасний майбутній економіст має бути не тільки досвідченим фахівцем, але й умілим організатором, який цінує колективний досвід, враховує думку товаришів, критично оцінює досягнуте, рішуче обстоює власні погляди. Готуючи таких фахівців, необхідно враховувати те, що сьогодні випускники є основним потенціалом робочої сили XXI століття, а XXI століття – це час інформаційних технологій, глобальної комп'ютеризації, системного програмування, широкого використання мікроекономіки, лазерної техніки.

Також вважаємо, що сьогодні основне в підготовці спеціаліста – не оволодіння сумою конкретних знань, а формування умінь та навичок наукової, дослідницької, винахідницької діяльності, виховання культури

професійного мислення. Виконанню цього завдання сприяє цілий комплекс форм навчального процесу, що активно розвивають, оскільки саме ці форми:

- стимулюють студентів до активного засвоєння знань;
- спонукають до самостійного пошуку вирішення проблем;
- роблять навчання таким, що розвиває;
- формують професійні інтереси, розвивають системне мислення.

Як зазначає О. Жорник, перед наукою стоїть завдання створити ефективні дидактичні системи, що базуються на застосуванні таких типів, технологій, форм і методів навчання, які забезпечували б інтенсивне оволодіння системою знань, формування умінь і навичок і на цій основі суттєво підвищували б рівень самостійної творчої діяльності учнів, творили б умови для більш повного й ефективного використання інтелекту кожного.

Аналіз педагогічної практики переконує в недостатній ефективності традиційного типу навчання щодо вирішення названих завдань через традиційний метод організації викладання.

Одним із шляхів удосконалення навчального процесу є ширше використання методів активного навчання. Це обумовлено тим, що традиційні (пояснювальні, ілюстративні, репродуктивні) методи не забезпечують належного творчого розвитку здібностей студентів. Дані досліджень психологів свідчать: "...в пам'яті людини закарбовується 10 % почутого, 50% побаченого і почутого. Зроблене ж самою людиною закарбовується в пам'яті на 90 %" [5, с. 6].

А. В. Петровський під активізацією процесу навчання розуміє цілеспрямовану діяльність викладача, скеровану на розробку й використання такого змісту, форм, методів і прийомів, засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу, активності, творчої самостійності студентів у засвоєнні знань, формуванні умінь і навичок використання їх на практиці [2, с. 197]. Питання активізації діяльності особистості в процесі навчання має давню історію, яка триває від Сократа і Демокрита, продовжена Каменським у XVII столітті, Песталоцці і Дістервегом на початку XIX-го. Великий внесок у розвиток методів вузівського навчання внесли М. В. Ломоносов, М. І. Лобачевський, М. В. Остроградський, А. П. Мінаков та інші [1, с. 8].

Практичні заняття відіграють дуже велику роль у формуванні профілю майбутнього фахівця, здатного працювати в ринкових умовах. Саме на цих заняттях перевіряється ступінь засвоєння й розуміння теоретичного матеріалу, відбувається набуття студентами практичних умінь і навичок.

Конфуцій писав: „Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю – я починаю розуміти.

Коли я чую, бачу й роблю – я набуваю знань. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром”. Нинішні педагогічні інновації пов’язані із застосуванням інтерактивних методів навчання, тобто інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Сутність інтерактивних технологій у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це співнавчання, в якому і викладач, і студент є суб’єктами. Викладач виступає лише в ролі організатора навчання, координатора роботи груп, фасилітатора дискусії. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно-зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі.

В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного учасника занять, що зобов’язує викладача зробити кожного учасника занять активним шукачем шляхів і засобів розв’язання тієї чи іншої проблеми;

- взаємного, інформаційного, духовного збагачення: навчальний процес необхідно організовувати таким чином, щоб його учасники мали змогу обмінятися життєвим досвідом та отриманою інформацією;

- особистісно зорієнтованого навчання [3, с. 171].

Використання інтерактивних методів містить у собі ряд переваг:

- інтерактивні технології допомагають забезпечити глибину вивченого змісту. Студенти застосовують усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка);

- викладач має можливість диференційованого підходу до учнів із спеціальними потребами – особистісними та інтелектуальними;

- змінюється роль студентів: вони приймають важливі рішення щодо процесу навчання, розвивають комунікативні вміння й навички, організаційні здібності;

- основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого студента (відбувається перехід від зовнішньої мотивації (оцінка) до внутрішньої (потреба знань).

Проте в процесі використання інтерактивних технологій можуть проявитися їх недоліки:

- засвоєння незначного обсягу інформації потребує значного часу;

- складно налагодити взаємонавчання як постійний механізм;

- кожна інтерактивна технологія потребує попереднього розгляду і навчання учасників процедури;

- результати роботи студентів менш передбачуваний;

- дисципліна студентів на інтерактивному занятті може бути проблемою для викладача.

Проте зазначені недоліки не знижують цінність використання інтерактивних методів при викладанні навчального матеріалу. Підвищити ефективність інтерактивних методів навчання допоможе використання комп’ютерної техніки, мультимедійних засобів та спеціального програмного забезпечення.

Використання інтерактивних технологій при викладанні економічних дисциплін дозволяє значно покращити рівень засвоєння матеріалу студентами та, відповідно, підвищити рівень їх знань, а вивчення та застосування спеціального програмного забезпечення щодо реалізації зазначених процесів є запорукою формування працівників нового типу, які забезпечать гідну конкуренцію на ринку робочої сили та стануть тими, хто створить новий оновлений імідж навчального закладу, випускниками якого вони є.

Список використаної літератури

1. Балягіна, І. А., Богород, М. А., Ковальчук, Г. О. Методика викладання економіки: Навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2006. – 341 с.

2. Петровский, А. В. Основы педагогики и психологии высшей школы. – М.: Изд.-во Моск. госун-та, 1986. – 302 с.

3. Пометун, О. І., Пироженок, Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.- метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженок. – К.: Видавництво: А.С.К., 2004. – 192 с.

4. Пономарев, В. Д., Попов, В. Д., Чичканов, В. П. Экономическая культура: сущность, направления развития. – М., 1987.

5. Сборник деловых игр, конкретных ситуаций и практических задач: Метод. пособ. / В. И. Матирко, В. В. Поляков, И. М. Стариков, Ю. Т. Ткаченко: Под ред. В. И. Мотирко. – М.: Высшая шк., 1991. – 255 с.